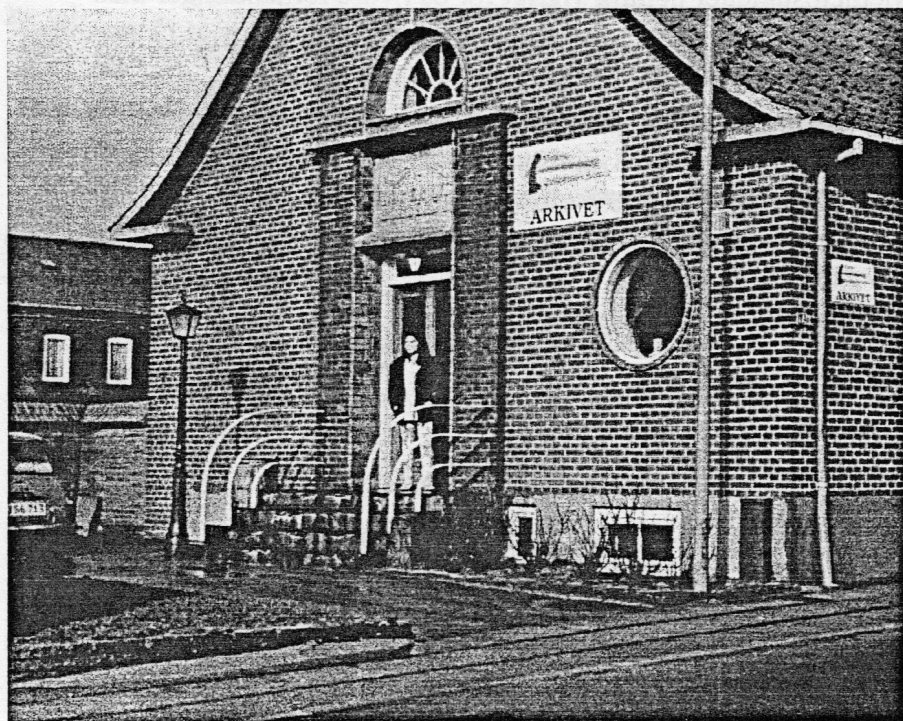

Vinderup

Egnshistoriske Forening

Arkiv Nyt Marts 1995

Egnshistorisk Arkiv,
Vinjes Torv, Nørgårdsvej 1^A
7830 Vinderup
Tlf 97 44 29 98

Åbningstider:

Tirsdag	15 ⁰⁰ - 17 ⁰⁰
Onsdag	15 ⁰⁰ - 17 ⁰⁰
Torsdag	9 ⁰⁰ - 17 ⁰⁰

Til alle medlemmer.

Det nye år 1995 er godt i skred og tiden er inde til kontingent-opkrævningen. Det er i år uforandret 50-kr pr. person.

Indbetalingen af kontingent kan som sædvanlig både finde sted på Arkivet, på posthuset eller til et bestyrelsesmedlem.

Vi siger alle medlemmer tak for trofasthed og interesse for vort fælles arbejde. Takken gælder alle, som møder frem til vore arrangementer samt alle besøgende på Arkivet.

Også en tak til dem der 'kun' støtter os gennem kontingentet. Medlemstallet er nemlig vigtigt for os i vore forhandlinger med kommunen om økonomisk støtte. Men vigtigst er dog at få bevaret egnens historie for eftertiden.

Der skal også lyde en stor tak til alle som har betænkt arkivet med gaver til opbevaring. Arkivet modtager stadig billeder, kontrakter, personlige papirer, protokoller m.v. med glæde.

Johannes Mikkelsen
Formand

Som forberedelse til årets sommerudflugt har vi fået

Gunnar Mundbjerg

til den **26. april** på Arkivet at fortælle os om Thyholm.

Gunnar Mundbjerg har i mange år virket som præst på Thyholm og kender både egnens befolkning og historie godt.

Mød talrigt op til en interessant aften.

Møder, arrangementer, ture m.v.

22. marts	Tur til Landsarkivet i Viborg
26. april	Gunnar Mundbjerg fortæller om Thyholm (Arkivet)
4. maj	Vi mødes på Arkivet og sætter lys i vinduerne i anledning af befrielsen for 50 år siden.
5. maj	50 års Befrielsesfest i Rydhavehallen. Flyndersøkoret medvirker.
17. maj	Tur til Mørkesø. Turleder Jens P. Hedegård.
??????	Sommermøde, tidspunkt fastsætte senere. Afholdes i Gjæven hos Jette Guldhammer, Nautrupvej 27.
28. juni	Rundvisning i Sevel Kirke. Kaffe på Sevel Kro.
20. juli	Vi mødes på P-pladsen ved Hjerl Hede og går til Jægerhytten og Hindså. Undervejs fortælles om forsøgene på at udtørre Flyndersø og Skallesø.
2. august	Vi mødes ved Jægerhytten, Hvidemosevej 21 og går en tur på Holmens Gade. Undervejs fortælles om egnens historie. Medbragt kaffe kan nydes i Jægerhytten.
9. august	Vi mødes på P-pladsen ved Hjerl Hede. Lyngens historie fortælles.
26. august	Naturvandring omkring Skank. Gunnar Hallum fortæller om den nye sti og egnens historie.
2. september	Besøger vi Trandum Kirke. Mogens Vistisen fortæller.

Sommerferie på Arkivet holdes fra 1.6 til 15.7 1995

Sommerudstillingen

starter lørdag d. 17. juli og fortsætter til 1. september, derefter er der igen normale åbningstider.

Åbningstider for sommerudstillingen:

Mandag **Lukket**

Tirsdag til Søndag **14⁰⁰ - 17⁰⁰**

Sommerudflugten 30. juli til Bundsbæk Mølle og Fahl Kro.

Vi startede fra Vinderup kl. 9¹⁵ og tog yderligere folk op i Sevel og Herrup.

Turen gik ind over Vind Hede (vi så ingen Urfugle) og forbi gården Trolldoft.

Formiddagskaffen med rundstykker (klaret af Marie m.fl.) fik vi ved Kronhede Skole hvor vi også så afdøde lærer Alfred Kaae's sten til minde over skelsættende begivenheder i Danmarkshistorien.

Turen fortsatte i godt vejr til Bundsbæk Mølle ved Skern, her var der lejlighed til at spise den medbragte frokost, se på udstillingerne, gå ture i området og, lige da vi skulle videre, se støbning af bronze.

Derefter fortsatte vi til Fahl Kro ved sydenden af Ringkøbing Fjord. Her er der nu museum og naturskole. De har bl.a. en stor vikinge- og middelalder udstilling samt en flot kopi af Dejbjergvognen. Vi nød den medbragte kaffe i kroens have.

På hjemturen kom vi over Sdr. Vium Hede, vi gjorde undervejs flere afstikkere til forskellige kønne og kendte steder.

Efter en oplevelsesrig tur var vi hjemme i Vinderup igen kl. 18.

JPH/KG

Bogudsalg.

"Stubber Kloster"	af P.K.Hofmansen	35,00 kr
"Sevel Sogn"	af P.K.Hofmansen	35,00 kr
"An Trængsel hinne dreng"	af Maja Mortensen	50,00 kr
Endvidere sælges gamle postkort fra egnen		2 kr/stk

Quinfolk og unge spædbørns sygdomme.

I 1557 udkom den første lærebog for jordemødre, skrevet af Henrik Smids. Bogen hed "Quinfolk og unge spædbørns sygdomme". Den indeholdt en anatomisk beskrivelse samt en beskrivelse af fostrets udvikling. Man mente bl.a., at barnet fik sin næring gennem en åre, der gik fra barnets navle og til moders bryst.

Yderligere indeholdt bogen råd og vejledninger, f.eks. anbefaledes det at smøre kvindens underliv og fødselsveje med olie eller usaltet smør samt at forøge uddrivningsfasen med et nysemiddel, f.eks. peber.

Barnet skulle vaskes, svøbes og lægges til moderens venstre bryst, derved ville hun trække det 'onde' barnet havde i kroppen, til sig.

Var livmoderen faldet frem/ud under fødslen måtte jordemoderen smøre disse dele med beg eller tjære. Man mente, at livmoderen var et selvstændigt dyr, der ville trække sig tilbage ved den ækle stank. Ud fra bogen at dømme har der hersket dyb mystik/overtro omkring fødslerne. Her hentydes specielt til opfattelsen af livmoderen og det 'onde' i spædbarnet.

Denne mystik faldt i takt med at man øgede sin viden indenfor fødselsområdet.

Fra "Tidsskrift for Jordemødre" 1977.

Om Mørkesø.

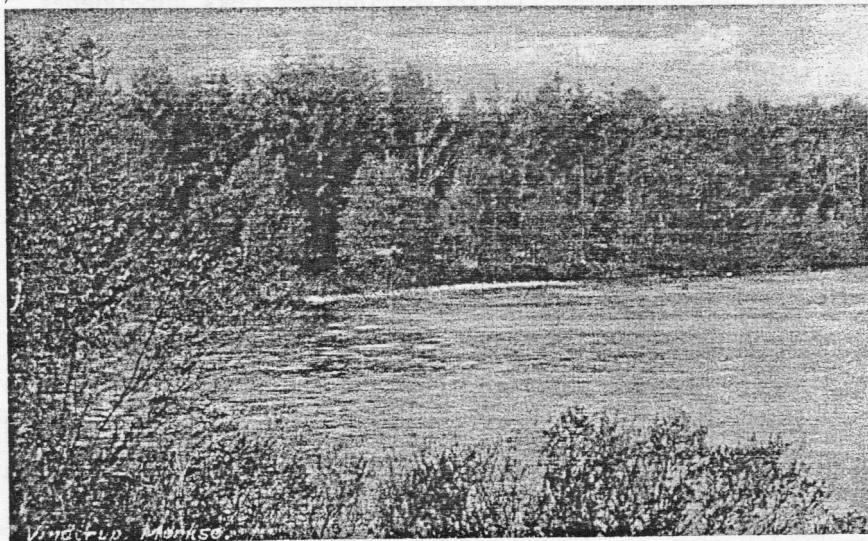
På Arkivet opbevares et manuskript til "Sahl Sogn's Historie", skrevet af landmand Valdemar Frederiksen, Stokholm (død 1966). Herfra har vi hentet dette lille stykke om en af egnens søer, nemlig

Mørkesø

"Men der er mere at se på disse egne. Når man vandrer nordpå fra den gamle landsby er der kun et kvarters gang til Hindså, som forbinder Skallesø og Flyndersø. Sidstnævnte er en af Danmarks

største hedesøer. Fra Hindså følger man en gammel smal kørevej et lille stykke østpå, så kommer man til den sagnomspundne Mørkesø; men man kan ganske vist ikke se den før man kommer op på en høj brink; så ligger den rund og idyllisk for ens øjne.

Men man skal rundt om den, eller har man ikke set den rigtigt. Vi går så ned til bredden og finder snart en sti, som man kan følge rundt om søen.

Postkort fra Mørkesø. Træerne er ikke så store som nu, til gengæld står de noget tættere. Er der nogen, der ved hvor gammelt billedet er?

Høje bakker bevokset med mange slags træer omgiver den; her er også et rigtigt fugleliv som fylder luften med høje lyde, akkurat som var man kommet til fugleburene i Zoologisk Have i København.

Det er en spadseretur som lønner sig og når man har været turen rundt om søen kan man ikke lade være med at kaste et sidste blik ud over den vidunderlige sø hvis vand ser noget sort og mørkt ud. Farven kommer naturligvis fra skyggerne af træerne og bakkerne og desuden er den også så dyb. Dette "sorte" vand har vel også givet den sit navn, Mørkesø; men skønnest er det at stå på brinken en klar måneskinsaften og se månen spejle sig i begge søers vande.

Kun få skridt derfra er vi ved Snævringen som er forbindelsen mellem den søndre og nordre del af Flyndersø. Her kan man som regel leje en motorbåd og sejle en tur helt op til den gamle Flyndersø Møllegård. Det er en ualmindelig skøn tur hvor man har dejlig skov på den ene side, bevokset med siv og bregner ved dens fod og den mægtige, store Hjelm Hede på den anden side. Her er i sandhed et stykke Jylland der ser ud, som det gjorde for 2000 år siden, med sin mægtige flade, sine dybe jordfaldshuller og sin lyngbegrøede pels."

Lidt om en kilde fra 1625-42 til stednavne.

Grundet på nogle højst usikre oplysninger om et hyldningssted for kongehyldning fik Ole Worm af Christian IV ordre til at genfinde en lokalitet ved navn DANNERLYNG.

Dette satte samtlige sognepræster til i årene 1625 -1642 at indsende specificerede beskrivelser af deres respektive sognes høje, søer, åer osv.

I dag kan vi nyde godt af disse stednavne af hvilke mange dog er gået i glemmebogen.

En samlet herredserklæring (om DANNERLYNG) kunne f.eks. se således ud:

[138r] At Dannerliung icke findis vdi Ginding herret, det wi entten kand høre eller spørge hoß mand eller quinde, bekiende wi wnder-schreffne met egen haand huer wnder schreffne. Datum Estwaad kircke 22. aprilis aar 1639.

Jenns Christenßen. Prest i Hadderup. Egen haandt. Christen Nielßon Brud. Præst i Æstvad. Egen haand. Christenn Pederßenn Nørkierdt. Præst i Saaell. M. ppria. Severin Jenßon. Prest i Eising. Eggen haandt. Jürgen Lauritsen. Prest i Søffuel. Eggen haand.

Dette 'udklip' stammer fra "Præsteindberetninger til Ole Worm 1625 - 1642"

JF

Bestyrelsen.

Formand

Johannes Mikkelsen, Klostervej 16, Sevel, Tlf. 97 44 80 98

Næstformand og sekretær

Gunnar Hallum, Søvejen 24, Herrup, Tlf. 97 45 22 27

Kasserer

Jens Peder Hedegård, Solparken 2, Vinderup Tlf. 97 44 19 60

Bodil Møller, Pilevang 1, Sevel Tlf. 97 44 84 41

Arne Christensen, Lindbjergvej 8, Handbjerg Tlf. 97 46 14 44

Mads Bøge, Søndergade 54^{A St.}, Vinderup Tlf. 97 44 15 92

Kurt Guldbæk, Hasselholtvej 4, Vinderup Tlf. 97 44 21 54

Suppleanter:

Søren Møller, Pilevang 1, Sevel Tlf. 97 44 84 41

Ejnar Buhrkal, Vindelevgård 79, Vinderup Tlf. 97 44 20 05

Arkivudvalg

Form. Johannes Mikkelsen, Klostervej 16, Sevel, Tlf. 97 44 80 98

Bodil Møller, Pilevang 1, Sevel Tlf. 97 44 84 41

Kurt Guldbæk, Hasselholtvej 4, Vinderup Tlf. 97 44 21 54

Bodil Frederiksen, Birkevej 9, Vinderup Tlf. 97 44 84 41

Mødeudvalg

Form. Jens Peder Hedegård, Solparken 2, Vinderup Tlf. 97 44 19 60

Mads Bøge, Søndergade 54^{A St.}, Vinderup Tlf. 97 44 15 92

Arne Christensen, Lindbjergvej 8, Handbjerg Tlf. 97 46 14 44

Sommerudstillingsudvalg

Form. Mads Bøge, Søndergade 54^{A St.}, Vinderup Tlf. 97 44 15 92

Søren Møller, Pilevang 1, Sevel Tlf. 97 44 84 41

Johannes Mikkelsen, Klostervej 16, Sevel, Tlf. 97 44 80 98

Kurt Guldbæk, Hasselholtvej 4, Vinderup Tlf. 97 44 21 54

Daglig leder

Jette Guldhammer, Nautrupvej 27, Sevel Tlf. 97 44 81 72